

FYLKESMANNEN
I ROGALAND

ENDELIG TILSYNSRAPPORT

Karmøy kommune – Skudenes ungdomsskole

- A Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

- B Forvaltningskompetanse – avgjørelser om særskilt tilrettelegging

Innhold

1. Om tilsynet med Karmøy kommune – Skudenes ungdomsskole.....	5
1.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler	5
1.2 Tema for tilsynet, del A.....	5
1.3 Tema for tilsynet, del B	5
1.4 Om gjennomføringen av tilsynet	5
A Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen.....	7
2. Skolens arbeid med opplæringen i fag	7
2.1 Rettslige krav	7
2.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	9
2.3 Fylkesmannens vurderinger.....	9
2.4 Fylkesmannens konklusjon	12
3. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte.....	12
3.1 Rettslige krav	12
3.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	14
3.3 Fylkesmannens vurderinger.....	14
3.4 Fylkesmannens konklusjon	14
4. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	15
4.1 Rettslige krav	15
4.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	16
4.3 Fylkesmannens vurderinger.....	16
4.4 Fylkesmannens konklusjon	17
5. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring.....	17
5.1 Rettslige krav	17
5.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	17
5.3 Fylkesmannens vurderinger.....	18
5.4 Fylkesmannens konklusjon	18
B. Forvaltningskompetanse – avgjørelser om særskilt tilrettelegging	19
6. Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak.....	19
6.1 Rettslige krav	19
6.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	20
6.3 Fylkesmannens vurderinger.....	20
6.4 Fylkesmannens konklusjon	22

7. Enkeltvedtak om spesialundervisning	22
7.1 Rettslige krav	22
7.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	23
7.3 Fylkesmannens vurderinger.....	23
7.4 Fylkesmannens konklusjon	25
8. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring	25
8.1 Rettslig krav.....	25
8.2 Fylkesmannens undersøkelser.....	26
8.3 Fylkesmannens vurderinger.....	26
8.4 Fylkesmannens konklusjon	27
9. Frist for retting av lovbrudd	27
10. Kommunens frist til å rette	30
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget	31

Innledning

Fylkesmannen åpnet 20.05.14 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og skolens forvaltningskompetanse, avgjørelser om særskilt tilrettelegging, ved Skudenes ungdomsskole i Karmøy kommune.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, forvaltningskompetanse (som denne rapporten omhandler) og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmateriell¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressat for denne tilsynsrapporten.

Tilsynet har avdekket lovbrudd. Den foreløpige tilsynsrapporten gav et forhåndsvarsel om at Fylkesmannen kan vedta å pålegge kommunen retting av lovbruddet, jf. forvaltningsloven § 16. I endelig tilsynsrapport får Karmøy kommune rimelig frist til å rette lovbruddet før vi eventuelt vedtar pålegg om retting. Fristen er 1. juni 2015. Dersom lovbrudd ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Karmøy kommune hadde anledning til å kommentere den foreløpige tilsynsrapporten, jf. forvaltningsloven § 16, med frist 14.01.15. På grunn av sykdom fikk kommunen utsatt frist til 23.01.15. Oppvekst- og kultursjefen i Karmøy kommune har ingen kommentarer til den foreløpige rapporten, men viser til rektor på Skudenes ungdomsskoles kommentarer til rapporten, mottatt her 19.01.15. Oppvekstsjefen ber Fylkesmannen vurdere det som er relevant i endelig tilsynsrapport. I tillegg til brevet der rektor kommenterer selve rapporten, er det vedlagt et dokument med 23 punkt som viser rektors beslutning om ny praksis og nye rutiner på skolen.

På bakgrunn av ny dokumentasjon og innspill fra rektor, har vi endret korreksjonspunkt i kapitlene 2.4, 7.4 og 8.4.

Fylkesmannen viser til dokumentene og vurderer disse under de punktene de hører hjemme i rapporten.

---

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/Tilsyn/Tilsyn/Rettleiingsmateriell-for-felles-nasjonalt-tilsyn-2014-2017/>

1. Om tilsynet med Karmøy kommune – Skudenenes ungdomsskole

1.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd og kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn, jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

1.2 Tema for tilsynet, del A

Denne delen av tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen
- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

1.3 Tema for tilsynet, del B

Denne delen er knyttet til skolens forvaltningskompetanse i avgjørelser om særskilt tilrettelegging av opplæringen. Særskilt tilrettelegging for elever innebærer avvik fra ordinært opplæringstilbud og er enkeltvedtak etter loven.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak
- Enkeltvedtak om spesialundervisning
- Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

Det overordnede formålet med det nasjonale tilsynet er å bidra til at elever får et godt utbytte av opplæringen. For å sikre at dette gjelder for alle elever, er elever med behov for særskilt tilrettelegging gitt egne rettigheter i opplæringsloven.

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at skolen

- sikrer elevens rettssikkerhet gjennom å involvere elever og foreldre i vurderingene før skolen tar avgjørelser om avvik fra ordinært opplæringstilbud
- følger reglene for innhold i enkeltvedtak
- sørger for å vurdere og kartlegge elevens behov på en faglig forsvarlig måte
- fatter vedtak som gir gode føringer for å tilrettelegge innholdet i opplæringen

Manglende forvaltningskompetanse i avgjørelser om særskilt tilrettelegging av opplæringen kan medføre at elevene ikke får ivaretatt sine rettigheter. Det kan også medføre at avgjørelsene ikke gir gode faglige føringer for innholdet i opplæringen. Elevene står da i fare for å få en opplæring som ikke gir et forsvarlig utbytte.

Det er bare utvalgte deler av saksbehandlingsreglene for enkeltvedtak som kontrolleres i tilsynet. Opplæringsloven og forskrift til loven har også krav som gjelder spesialundervisning, punktskriftopplæring og særskilt språkopplæring som ikke er inkludert i dette tilsynet.

1.4 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Karmøy kommune ble åpnet gjennom brev 20.05.14. Kommunen er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c. Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

Egenvurdering

Dokumentasjon skolen har sendt inn er hovedsakelig valgt ut for å underbygge lærernes og rektors svar i egenvurderingsskjemaene. Formålet med egenvurderingsskjema er blant annet å sette i gang endringsprosesser på skolen og hos skoleeier på de områdene der egenvurderingen konkluderer med manglende regelverksetterlevelse. Egenvurderingen er med det også ment å ha en kompetansehevende funksjon. Når egenvurderingsskjema etter dette blir omtalt i tilsynsrapporten, benytter Fylkesmannen kortformen EVS.

Innholdet i EVS er knyttet opp til temaet for tilsynet. Lærerne og rektor har svart «ja» eller «nei» på spørsmål som er stilt i EVS. Svarene må underbygges med skriftlig dokumentasjon. Dokumentene som disse viser til, er dokumentasjon Fylkesmannen har vurdert i tilsynet (se vedlegg 1).

Spørreskjema

Dette tilsynet legger stor vekt på underveisvurdering. Derfor har det vært viktig å høre elevenes meninger om dette temaet. Fylkesmannen valgte å benytte et spørreskjema med 8 spørsmål der elevene skulle krysse av for «ja» eller «nei». De tre klassene som var involvert i tilsynet, ble invitert til å svare på spørsmålene. Fylkesmannen presiserte at spørreundersøkelsen var frivillig. Svarprosenten var nærmere 100 %.

Gangen i tilsynet

06.03.14	Veiledning
20.05.14	Åpning av tilsyn
18.09.14	Frist for å sende inn egenvurderingsskjema og dokumentasjon
27.10.14	Åpningsmøte
29.10.14	Intervju Skudenes ungdomsskole
08.12.14	Foreløpig tilsynsrapport
10.12.14	Sluttmøte
14.01.15	Frist for å gi merknader til varsel og foreløpig rapport, ny frost 23.01.15
20.02.15	Endelig tilsynsrapport

A Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

2. Skolens arbeid med opplæringen i fag

2.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven § 2-3.

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring, hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse, og hva som er grunnlaget for vurderingen.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen, hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, og hva som er grunnlaget for denne vurderingen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene. De skal også kjenne til hva

læreren vektlegger når læreren vurderer en prestasjon. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Kravet til at dette skal være kjent, innebærer noe mer enn at informasjonen er tilgjengelig for elevene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven § 2-3 og forskrift til opplæringsloven § 1-1. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. Opplæringsloven § 5-5 hjemler at en elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal da fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). I slike tilfeller må skolen sikre at elevens opplæring dekker de individuelle målene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/kommunen gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en implementert rutine som sikrer at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringens (klassens) planer.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det

samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen). Skolen må ha en skriftlig fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

2.2 Fylkesmannens undersøkelser

Rektor, spespedansvarlig og faglærerne i matematikk, samfunnsfag og engelsk har fylt ut EVS der de begrunner hvorfor de mener at de oppfyller, eventuelt ikke oppfyller, kravene til opplæring og elevvurdering gjennom vedlagt dokumentasjon. Disse, sammen med elevundersøkelsen, elevintervjuer, plandokument, rutiner og intervju, danner grunnlag for Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner. Skolen har også lagt fram fire elevsaker for tilsynet. I tre av elevsakene er det lagt fram sakkyndige vurderinger, vedtak og individuelle opplæringsplaner, mens det i en elevsak er lagt fram vedtak og individuell opplæringsplan. Det foreligger to vedtak om særskilt språkopplæring.

2.3 Fylkesmannens vurderinger

Skudenes ungdomsskole har lagt fram halvårsplaner i fagene matematikk, samfunnsfag og engelsk. Fagplanene tar utgangspunkt i kompetansemålene i faget og er konkretisert i læringsmål for periodene. Årsplanene beskriver også hvordan eleven skal vurderes etter hver periode. Skolen har som praksis at lærerne må levere inn halvårsplaner til skoleledelsen.

Fylkesmannen skal vurdere om rektor sikrer at kompetansemålene ligger til grunn for valg av innholdet i fagplanene. De nasjonale læreplanene skal forankres, videreutvikles og tilpasses i lokale planer som læringsmål, arbeidsplaner, ukeplaner, årsplaner o.l. De lokale planene skal bygge på nasjonale kompetansemål og fremme det som eleven i følge kompetansemålene skal mestre. Etter vår oppfatning viser dokumentene, sammen med EVS og intervju, at rektor sikrer at undervisningspersonalet utarbeider fagplaner og at disse er knyttet til kompetansemål. Intervjuene viser at lærerne arbeider sammen i team der fagplanene blir utarbeidet. Skolen har ikke lagt fram skriftlig rutine for å sikre at planene blir utarbeidet og levert inn. Skolen har heller ikke lagt fram møteplan eller årshjul som dokumenterer at det er satt av tid til læreplanarbeid i teamene. Likevel viser intervju at skolen har en praksis der dette arbeidet blir gjort. Når rektor finner mangler i noen av fagplanene, blir disse sendt tilbake til trinnleder for bearbeiding. Ettersom oversikt over rutiner står det at lærerne skal levere inn halvårsplaner innen tidsfrist. Det også presisert at fagplanene skal inneholde kompetansemål, vurderingsgrunnlaget og vurderingskriterier. På bakgrunn av dokumentasjon og intervju finner Fylkesmannen at rektor i praksis sikrer at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemålene.

Gjennom EVS og intervju kommer det fram at rektor sikrer at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet og de individuelle opplæringsmålene i IOP ved å lese gjennom planene og kontrollere dem.

Det er et rettslig krav at rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring. Arbeidsplaner, EVS og intervju viser at elevene er kjent med at det er mål knyttet til opplæringen. Undervisningspersonalet tydeliggjør læringsmål i faget i begynnelsen av undervisningsøktene, på arbeidsplaner og på hjemmesiden til skolen. Elevundersøkelsen viser at elevene er kjent med at undervisningen har mål. I tillegg viser rektor til et dokument om klasseledelse som personalet sammen har utarbeidet og som alle skal jobbe etter. Dette dokumentet har 10 punkt, og i det første punktet står det at *Læreren skal formidle læringsmålene på en klar måte slik at alle elevene forstår hva de skal lære*. Rektor viser også til at han har en lederstil som er «tett på» undervisningen. Han observerer opplæringen i klasserommene og får på den måten kjennskap til undervisningspersonalets praksis. I rektors kommentar til foreløpig tilsynsrapport, stiller han spørsmål om hva mer han skal gjøre for å sikre dette. Fylkesmannen har vurdert dette opp mot innsendt dokumentasjon og vurderinger i foreløpig tilsynsrapport, og konkluderer med at dokumentasjon og intervju viser at rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevenes rett til å kjenne til mål for opplæringen.

I tillegg til at elevene skal bli presentert for og forklart hva som er målet for opplæringen, er det et krav at elevene også skal vite hva som blir vektlagt i vurderingen av deres kompetanse og hva som er grunnlaget for den vurderingen de får. Dette innebærer at det faglærer legger vekt på, skal være basert på kjente vurderingskriterium som kan utledes av kompetansemålene. Elevsvarene viser at flertallet av elevene svarer «ja» på at de får vite hva læreren legger vekt på når de skal vurderes. Fylkesmannen viser til at det er et krav at kriteriene skal være relatert til kompetansemålene. Slik Fylkesmannen leser de innsendte halvårsplanene, beskriver de vurderingsformen. Likevel ser vi at det som blir vektlagt i vurderingen, ikke alltid er knyttet til kompetansemålet. Blant annet er *Arbeid og innsats i timene* et vurderingskriterium etter flere kompetansemål. Dette kriteriet kan ikke knyttes til vurderingen av hva eleven i følge kompetansemålet skal kunne mestre. Rektor peker på at Skudeneshavn ungdomsskole bruker vurderingskriteriene som er utarbeidet av Udir. Fylkesmannen viser til at vurderingskriterier, eller kjennetegn på måloppnåelse, skal ta utgangspunkt i kompetansemålene, ikke elevenes innsats. For de fleste elever er innsats en avgjørende faktor for å kunne oppnå ønskede resultat i fagene, mens andre elever kan oppnå høy grad av måloppnåelse i et fag selv med lav innsats. Motsatt kan det være tilfeller hvor elever, til tross for god innsats, likevel ikke oppnår det ønskede resultatet. Kompetansemålene og kjennetegnene sier noe om hvilket resultat som kreves, men de sier ikke noe om hvor mye elevene må gjøre for å oppnå en viss grad av måloppnåelse. Med unntak av kroppsøvingfaget, skal vurdering ta utgangspunkt i kompetansemålene i læreplanen for faget.

Rektor skriver også at den generelle delen av læreplanen skal brukes inn mot den faglige delen, og han skriver at Fylkesmannen ser bort fra den generelle delen i tilsynet. Etter Fylkesmannens vurdering er den generelle delen av læreplanen den ideologiske og

verdibaserte forankringen i Kunnskapsløftet. All opplæring skal være basert på disse verdiene, og de er ikke i konflikt med læreplandelen. Likevel har ikke skolen mulighet til å velge bort kompetansemål eller fag med begrunnelse i den generelle delen. Fylkesmannen har tilsyn med kommunens og skolens praksis innenfor avgrensede tema i opplæringsloven, som meldt i tilsynet. Etter å ha vurdert dette punktet på ny, finner Fylkesmannen at Skudenes ungdomsskole ikke fullt ut ivaretar elevens rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse og hva som er grunnlaget for vurderingen.

Skudenes ungdomsskole har lagt fram fire IOP-er for tilsynet. Intervju og EVS viser at det blir utarbeidet IOP for alle elever med rett til spesialundervisning som blir arkivert i elevenes mapper. Fylkesmannen har kjennskap til at Karmøy kommune har utarbeidet en skriftlig rutine for alle skolene som heter *Retningslinjer for saksbehandling vedr. spesialundervisning for skolene i Karmøy kommune*. Skudenes ungdomsskole har ikke lagt fram eller vist til dette dokumentet i innsendt dokumentasjon, men dokumentet er i etterkant av tilsynet sendt Fylkesmannen sammen med informasjon om at dokumentet er gjennomgått og delt ut i personalet. Dokumentet beskriver prosedyrer knyttet til tilmelding til PPT, enkeltvedtak om spesialundervisning, utforming av IOP og rapport om spesialundervisning. I dokumentet står det at *det skal utarbeides IOP med klare kompetansemål/læringsmål som er i samsvar med enkeltvedtaket*. Kommunen har også utarbeidet en *Veileder til IOP og rapport om spesialundervisning i Karmøy kommune*. Her står det at IOP-en skal utarbeides så snart som mulig etter at det er fattet enkeltvedtak om rett til spesialundervisning. I foreløpig tilsynsrapport stiller Fylkesmannen spørsmål ved hvorfor kommunens/skolens rutiner ikke er lagt ved som dokumentasjon. Rektor skriver at han mener det er logisk å anta at rektor og lærerne kjenner til rutinene, når malene blir brukt. Fylkesmannen har hatt fokus på begrepene *rutine og implementert rutine* og lagt vekt på at disse har en sentral plass i skolens dokumentasjon, fordi det er et lovkrav. Elever med rett til spesialundervisning etter § 5-1 i opplæringsloven, har også rett til en individuell opplæringsplan, og det er rektors ansvar å sikre at disse blir utarbeidet. Til tross for at skolen ikke kan vise til skriftlig rutine som sikrer at IOP blir utarbeidet, viser dokumentasjon og intervju i tilsynet at skolen likevel har slik praksis. Fylkesmannen konkluderer derfor med at Skudenes ungdomsskole utarbeider IOP for elever som har rett til spesialundervisning, og at det her er utarbeidet egne mål for opplæringen der denne avviker fra kompetansemålene i læreplanverket.

Av de rettslige kravene går det fram at innholdet i IOP skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen. I de sakene Fylkesmannen har mottatt kommer det fram at IOP-ene er i samsvar med enkeltvedtak når det gjelder innhold i opplæringen. IOP er også gjeldende for skoleåret, og de beskriver hvilke kompetansemål eleven skal jobbe mot i de fagene som er beskrevet i vedtaket. Skudenes ungdomsskole viser ikke til kommunens *Veileder til IOP og rapport om spesialundervisning*, men bruker malen for IOP. Fylkesmannen vurderer derfor at Skudenes ungdomsskole sikrer at innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtaket.

Det er et rettslig krav at skolen må ha en implementert rutine som sikrer at IOP blir samordnet med planene for den ordinære opplæringen i klassen. Det kom fram i intervju at klassens planer ofte er utgangspunkt når IOP blir utarbeidet. Det er ikke lagt fram en rutine som sikrer denne samordningen. I ettersendte rutiner står det at kompetansemålene i IOP skal samordnes med den ordinære opplæringen i klassen. Fylkesmannen mener at skolen ikke har en implementert rutine som sikrer en samordning av IOP med klassens planer.

2.4 Fylkesmannens konklusjon

Rektor sikrer

- at undervisningspersonalet knytter innholdet i opplæringen til kompetansemålene i fag
- at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet og de individuelle målene i IOP
- sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevenes rett til å kjenne til mål for opplæringen
- ikke elevenes rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurderinger av elevens kompetanse og hva som er grunnlaget for vurderingen

Skudenes ungdomsskole

- utarbeidet årlig IOP for elever som har rett til spesialundervisning
- sikrer at IOP samsvarer med vedtaket om spesialundervisning
- utarbeider egne mål for opplæringen der denne avviker fra kompetansemålene i læreplanverket
- har ikke en implementert rutine som sikrer at IOP blir samordnet med planene for den ordinære opplæringen

3. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til

at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og veiledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-2. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at det i halvårsvurderingen gis informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av underveisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen og gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Det er ikke satt krav til hvilken form vurderingen skal ha. Vurderingen kan derfor både være skriftlig og muntlig. Fra og med 8. årstrinn og i videregående skole skal elevene få vurderingen uten karakter midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir avsluttet.

Fra 8. årstrinn og i videregående skole skal elevene i tillegg ha halvårsvurdering med karakter midt i opplæringsperioden, og på slutten av året dersom faget ikke blir avsluttet.

Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for at halvårsvurderinger gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er som nevnt under punkt 2.2.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Vi har fått tilsendt halvårsplaner som elevene får tilgang til. Disse viser at elevene får veiledning i begynnelsen av skoleåret om hvilke kompetansemål opplæringen er knyttet til. Skolen har ikke dokumentert at elevene blir gjort kjent med kompetansemålene underveis i skoleåret. Intervju og dokumentasjon viser at målene og opplæringen ikke alltid har sammenheng med målene i læreplanen. I noen fag kan målene for opplæringen utledes av kompetansemålene, mens det i andre fag ikke kommer tydelig fram at det er kompetansemålene i læreplanen som ligger til grunn for aktiviteten i faget.

Lærerne formidler til elevene hva de legger vekt på i vurderingen, men dokumentasjonen og intervjuer viser at det ofte brukes vurderingskriterier som ikke er forankret i kompetansemålene i læreplanen, jf. kap. 2.3. Når faglæreren ikke har fokus på den kompetansen man etterspør i fagplanen, vil det man vektlegger i vurderingen av elevens kompetanse, lett bli noe annet enn det fagplanen legger opp til. Vi ser også at tilbakemeldingen til elevene omhandler kompetanse som ligger på siden av hva læreplanene sier at elevene skal kunne. I elevsvarene ser vi at en del elever ikke opplever å få tilbakemelding underveis om hva de får til i faget og hva de må gjøre for å bli bedre.

Elevene skal involveres i eget læringsarbeid og skal kunne vurdere egen kompetanse i faget. Intervju og elevsvar viser at skolen har en jobb å gjøre med å trekke elevene inn i dette arbeidet. Elevene skal kunne gjennomføre en egen vurdering av kompetansen sin knyttet til kompetansemålene i læreplanen, etter vurderingskriterier som er basert på disse.

Gjennom intervjuer får vi vite at det blir gitt halvårsvurdering med karakter ved avslutningen av hvert semester, men skolen har ikke utarbeidet en skriftlig rutine for dette. Elever som har IOP, får en årlig rapport som forteller hvordan eleven ligger an når det gjelder målene som var satt og om veien videre. Fylkesmannen kjenner til Karmøy kommunes veileder til hvordan man skal jobbe med IOP og rapport om spesialundervisning, men dokumentasjonen og intervjuer viser at skolen ikke har implementert innholdet i veilederen.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

- Lærerne veileder ikke alltid elevene i hvilke kompetansemål opplæringen er knyttet til
- Lærerne veileder ikke alltid elevene i hva det blir lagt vekt på i vurderingen i fag
- Lærerne gir ikke alltid elevene tilbakemelding på hva de mestrer i fagene
- Lærerne veileder ikke alltid elevene i hva de må gjøre for å øke kompetansen sin i fagene
- Lærerne sørger ikke alltid for å involvere elevene i sitt eget læringsarbeid
- Skolen har ikke implementert rutine for halvårsvurdering der det blir gitt informasjon om eleven sin kompetanse eller veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget

- Skolen har ikke en implementert rutine som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en

4. Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av underveisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en innarbeidet og skriftlig fremgangsmåte for å vurdere systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha implementert rutine som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være skriftliggjort og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha implementert rutine for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en skriftlig og innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere og melde behov for spesialundervisning.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Svar på spørsmålene knyttet til dette hovedområdet er hentet fra innsendt dokumentasjon, EVS og intervju.

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Det sentrale her er om skolen har et forsvarlig grunnlag for å sikre alle elevenes utbytte av opplæringen. Skolen har ikke lagt fram en rutine som viser hvilket kartleggingsmaterieill som brukes systematisk i opplæringen, og intervju bekrefter dette. Likevel kommer det fram at skolen gjennomfører kartleggingsprøver som kommer fra skolekontoret og som gjelder for alle skolene. I tillegg blir det også vist til at andre tester blir brukt. Etter Fylkesmannens vurdering kan skolens manglende system føre til at det er opp til den enkelte lærer å kartlegge elevenes læringsutbytte. Skolen sikrer dermed ikke at elever som ikke har tilfredsstillende utbytte blir fanget opp, og skolens plikt til å iverksette tiltak for elever som strever blir ikke ivaretatt. Vi finner at Skudenes ungdomsskole ikke har en implementert rutine som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen skal ha en implementert rutine som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert når elever ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. På bakgrunn av denne vurderingen må skolen gjennomføre tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet som kan føre til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen i forkant av tilmelding til PPT. Vi har kjennskap til at Karmøy kommune har utarbeidet en rutine (prosedyre) før eventuell tilmelding til PPT. Denne rutinen skal brukes når skolen eller foreldre er bekymret for en elevs læring og/eller utvikling og den beskriver hvilke tiltak som kan iverksettes innenfor tilpasset opplæring. Skudenes ungdomsskole har ikke lagt fram eller vist til denne rutinen. Rektor har sendt inn en presentasjon som viser at personalet har drøftet hva de skal vurdere når de er bekymret for en elev. I EVS og i intervju kommer det fram at det i praksis blir satt i verk tiltak, men at lærerne ikke kjenner til at skolen har en rutine som skal brukes. Fylkesmannen finner derfor at Skudenes ungdomsskole ikke har en implementert rutine som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert før en elev blir tilmeldt til PPT, og at skolen basert på vurderingen, gjennomfører tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Det er et rettslig krav at skolen må ha en implementert rutine for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning, og sikre at lærerne melder behov til rektor. I EVS og i intervju kommer det fram at skolen har en praksis der lærerne melder fra og drøfter saken med trinnleder før den blir meldt til rektor. Skolen kan ikke vise til en implementert rutine som gir nye ansatte informasjon om praksisen. Fylkesmannen finner derfor at Skudenes ungdomsskole ikke har en implementert rutine som sikrer at lærerne melder fra til rektor om behov for spesialundervisning.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

- Skudenes ungdomsskole har ikke en implementert rutine som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
- Skudenes ungdomsskole har ikke en implementert rutine som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert før en elev blir tilmeldt til PPT, og at skolen basert på vurderingen, gjennomfører tiltak innenfor tilpasset opplæring.
- Skudenes ungdomsskole har ikke en implementert rutine som sikrer at lærerne melder fra til rektor om behov for spesialundervisning

5. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha implementert rutine for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må implementert rutine sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Kommunen har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en innarbeidet og skriftlig fremgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen bygger sine vurderinger og konklusjoner på den dokumentasjonen som skolen har sendt inn, og på intervju med ansatte og elever. I tillegg vises det til de kommentarer som rektor har gitt til den foreløpige rapporten.

5.3 Fylkesmannens vurderinger

Det er et krav at skolen skal ha en implementert rutine for kartlegging av norskkunnskapene til minoritetsspråklige elever før det fattes vedtak om særskilt språkopplæring, og elever som får særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskkunnskaper underveis i opplæringen.

Karmøy kommune har utarbeidet en «*Retningslinje for saksbehandling i Karmøy kommune*» som gjelder som «*prosedyre for søknad om ressurser til særskilt språkopplæring og tildeling av ressurser*». Den inneholder imidlertid ingen rutine som sikrer kartlegging. I «*Årshjul for tospråklige lærere i Karmøy kommune*» er det en rutine for kartlegging av elever med tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring ved oppstart og «*underveis i opplæringsløpet*» (uten at dette spesifiseres nærmere). Denne gjelder imidlertid ikke for elever som mottar særskilt norskopplæring. Ansatte opplyser at elevenes norskkompetanse blir kartlagt med Udirs kartleggingsverktøy når de kommer til skolen, og jevnlig underveis. Skolen hadde imidlertid ikke lagt ved eksempler på utfylte kartlegginger av elever under tilsynet, bortsett fra to utfylte «individuell tilpasset plan» (ITP). I tilbakemeldingen har rektor sendt inn utfylte kartleggingsskjemaer til to elever. De viser datering av kartlegginger av den ene eleven, og dette er gjort jevnlig. Kartleggingene av den andre eleven er ikke datert, det er dermed ikke mulig å kontrollere om kartleggingene er foretatt kontinuerlig. Fylkesmannen forstår rektors oversendte liste over nye rutiner slik at han nå har bestemt at minoritetsspråklige elever som kommer til skolen, skal testes i norsk før det fattes vedtak og jevnlig i opplæringen. Fylkesmannen mener likevel skolen ikke har en implementert rutine for kartlegging av minoritetsspråklige elevers norskkompetanse før det fattes vedtak og underveis i opplæringen.

For elever med behov for særskilt norskopplæring, skal skolen ha en implementert rutine som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring. I de to vedtakene skolen har lagt, ved gjelder tildelingen både særskilt norskopplæring og tospråklig fagopplæring. Ansatte opplyser at tospråklig fagopplæring blir vurdert i praksis, og at skolen får føringer fra Karmøy voksenopplæringscenter (KVOS) på hvor mange timer elevene skal tildeles. Kommunens retningslinje som er nevnt i forrige avsnitt, og «*årshjul for tospråklige lærere i Karmøy kommune*», tyder også på at dette vurderes, jf. pkt. 5 i retningslinjen. Intervju viser samtidig at ingen får tildelt morsmålsopplæring på ungdomsskolen. Skolen har med andre ord en implementert rutine som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for tospråklig fagopplæring, men ikke morsmålsopplæring. I tilbakemeldingen skriver rektor at de i etterkant har tatt dette opp med Karmøy voksenopplæringscenter, og at de nå vil tildele også morsmålsopplæring ved behov. Fylkesmannen tar tilbakemeldingen til etterretning, men den nye praksisen må likevel gå fram av en ny implementert rutine.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

- Skudenens ungdomsskole har ingen implementert rutine som sikrer at elevens norskkompetanse blir kartlagt før det fattes vedtak om særskilt språkopplæring
- Skolen har ikke dokumentert at elever som får særskilt språkopplæring, kartlegges jevnlig underveis i opplæringen

- Skolen har en implementert rutine som sikrer at det blir vurdert om eleven i tillegg har behov for tospråklig fagopplæring, men ikke morsmålsopplæring

B Forvaltningskompetanse – avgjørelser om særskilt tilrettelegging

6. Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene som gjelder generelt for saksbehandling av enkeltvedtak. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til.

Elever og foreldre skal varsles før det fattes enkeltvedtak om avvik fra ordinært opplæringstilbud.

Dersom foreldre eller elever ikke allerede har uttalt seg i saken, skal de varsles før skolen gjør et vedtak. De skal ha anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist, jf. forvaltningsloven § 16. Skolen skal gi forhåndsvarselet skriftlig.

Varslet til foreldre gjelder for elever under 18 år. Når eleven er over 15 år, skal skolen varsle eleven selv om eleven er representert av foreldre. Skolen kan la være å varsle dersom eleven eller foreldre har

- søkt eller bedt om vedtaket
- hatt anledning til å gi sine synspunkter i saken
- fått kjennskap på annen måte til at skolen skal gjøre et vedtak og har hatt rimelig tid til å uttale seg

Forhåndsvarslet skal gjøre rede for hva saken gjelder, og gi opplysninger om hvilke bestemmelser vedtaket bygger på, og hvilke forhold rundt elevens skolesituasjon som er grunnlaget for vedtaket.

Forhåndsvarselet skal inneholde det som er nødvendig for at elever og foreldre kan ivareta sine interesser på en forsvarlig måte, jf. forvaltningsloven § 16. Varselet må derfor inneholde de faktiske forholdene: Hva det varslede vedtaket vil innebære for eleven, hvilke type avvik fra ordinær opplæring det dreier seg om og hvilke forhold som er grunnlaget for vedtaket.

Enkeltvedtaket skal inneholde begrunnelse for vedtaket med henvisning til hjemmelen, faktiske forhold som er lagt til grunn, og hvilke hensyn som er vektlagt.

Eleven eller foreldrene har rett til å klage på enkeltvedtaket. For å gi eleven eller foreldrene en reell mulighet til å argumentere for sitt syn, må vedtaket være skriftlig og begrunnet, jf. forvaltningsloven §§ 24 og 27. Begrunnelsen skal vise til de regler og faktiske forhold vedtaket bygger på, og hvilke hensyn skolen har lagt mest vekt på, jf. forvaltningsloven § 25.

Skolen trenger ikke å begrunne vedtaket dersom vedtaket innvilger en søknad, og skolen ikke har grunn til å tro at elevene og foreldrene vil være misfornøyd med vedtaket.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage.

Det er et krav at brevet med enkeltvedtaket skal opplyse om de formelle forhold som gjelder dersom eleven eller foreldrene vil klage, jf. forvaltningsloven § 27. Nærmere regler for saksbehandling ved klage går frem av forvaltningsloven § 27-32. Skolen må opplyse om at klagefristen er tre uker fra eleven eller foreldrene fikk vedtaket, at klagen skal sendes til skolen, og hvem som er klageinstans. Klageinstans ved de ulike aktuelle typer enkeltvedtak går frem av opplæringsloven § 15-2.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om retten til å se sakens dokumenter.

Foreldrene og elevene har rett til å gjøre seg kjent med dokumentene som inngår i saken, jf. forvaltningsloven § 27. Brevet om enkeltvedtaket skal informere om denne retten. I noen tilfeller har skolen grunn til å gjøre unntak fra innsynsretten. Nærmere om innsynsretten og unntak fra innsyn går frem av forvaltningsloven §§ 18 og 19.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Skudenes ungdomsskole har lagt fram sakkyndige vurderinger, vedtak om spesialundervisning, individuelle opplæringsplaner for fire elever, og vedtak om særskilt språkopplæring for to elever. Disse, sammen med plandokumenter, rutiner og intervju er grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner.

6.3 Fylkesmannens vurderinger

Slik det går fram av de rettslige kravene, skal elever og foreldre varsles før det blir fattet vedtak som avviker fra det ordinære opplæringstilbudet. For Skudenes ungdomsskole sin del gjelder dette varsling av enkeltvedtak om spesialundervisning etter § 5-1 i opplæringsloven, og varsling av enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter § 2-8 i opplæringsloven. Et forhåndsvarsel skal som hovedregel være skriftlig, men forvaltningsloven åpner for at den også kan gjøres muntlig. Av EVS kommer det fram at skolen har en praksis med å ha tett dialog med foreldrene, og de har også møte med foreldrene og PPT før vedtak. Som tidligere nevnt, viser ikke skolen til kommunens *Retningslinjer for saksbehandling vedr.*

spesialundervisning for skolene i Karmøy kommune der de ulike tiltakene skolen skal gjøre i forbindelse med tilmelding til PPT blir beskrevet. Et av tiltakene her handler om innhenting av samtykke fra foresatte om at det fattes enkeltvedtak om spesialundervisning. Kommunen har også utarbeidet dokumentet *Prosedyre før eventuell tilmelding til PPT* som beskriver skolens samarbeid med foresatte i prosessen før tilmelding til PPT. Selv om det ikke er lagt fram dokumentasjon eller kommer fram i vedtakene at foreldrene eller eleven kjenner til innholdet, vurderer vi likevel at Skudenes ungdomsskole har en praksis som sikrer at foreldrene kjenner til saken før det blir fattet vedtak.

Karmøy kommune har en egen rutine for behandling av saker om særskilt språkopplæring som heter «*Retningslinjer for saksbehandling i Karmøy kommune*». Denne gjelder «*prosedyre for søknad om ressurser til særskilt språkopplæring og tildeling av ressurser*». Under pkt. 3 går det fram at rektor på hver skole er ansvarlig for å sikre at foresatte samtykker til påmelding til morsmålsopplæring/tospråklig fagopplæring. Det er uklart om dette også skal gjelde for de som skal ha særskilt norskopplæring. Vedtakene inneholder ingenting om dette, men malen for ITP har en egen rubrikk der lærerne som signerer denne, skal krysse av om foreldrene er informert. I de to vedlagte ITP er det ikke krysset av for at foreldrene er informert. Fylkesmannen legger derfor til grunn at skolen ikke har dokumentert at foresatte får et forhåndsvarsel som gjør rede for hva saken gjelder, og gir opplysninger om hvilke bestemmelser vedtaket bygger på og hvilke forhold rundt elevens skolesituasjon som er grunnlaget for vedtaket.

Det går fram av de rettslige kravene at et enkeltvedtak skal inneholde begrunnelse for vedtaket ved å vise til hjemmelen. I de vedtakene som er framlagt for tilsynet, blir det vist til hjemmelen for vedtaket etter § 5-1 i opplæringsloven, og paragrafen er også sitert.

Det er også et lovkrav at enkeltvedtaket skal inneholde de faktiske forholdene som er lagt til grunn, og det skal vise hvilke hensyn som er vektlagt. Ved enkeltvedtak om spesialundervisning kan det, dersom den sakkyndige vurderingen er klar, være tilstrekkelig å vise til denne. For at dette kravet skal være oppfylt, må sakkyndig vurdering tilfredsstillende innholdsmessige kravene i opplæringsloven § 5-3 første og andre ledd. Fylkesmannen finner at de sakkyndige vedtakene som er lagt fram for tilsynet, tilfredsstiller lovkravene. Alle vedtakene skolen har lagt fram for tilsynet viser til sakkyndig vurdering, og vi vurderer derfor at Skudenes ungdomsskole har grunnlagt enkeltvedtakene om spesialundervisning.

Når det gjelder særskilt språkopplæring, inneholder vedtaksmalene et eget punkt for begrunnelse og en henvisning til forvaltningslovens § 25. Under tilsynet sendte skolen med to vedtak. I det ene vedtaket har skolen ikke fylt ut malen med noen konkret begrunnelse, og i det andre vedtaket har en nøydt seg med å skrive at eleven «er på nivå 3 med litt hjelp». Fylkesmannen legger derfor til grunn at vedtak om særskilt språkopplæring ikke inneholder begrunnelser som tilfredsstiller kravet i forvaltningslovens § 25. I tilbakemeldingen har rektor lagt ved enda et vedtak, som han mener viser at begrunnelsen nå er på plass. Det heter i vedtaket: «Begrunnelsen for vedtaket ligger i elevens språklige nivå som har vist seg etter kartlegging». Fylkesmannen mener dette heller ikke tilfredsstiller kravet til begrunnelse i forvaltningslovens § 25, og viser til de rettslige kravene som er gjennomgått ovenfor. I begrunnelsen må skolen kort peke på konkrete forhold i kartleggingen som viser eller forklarer hvilket språklig nivå eleven er på.

Det er videre et rettslig krav at enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage. Vedtakene som skolen har lagt fram for tilsynet, både de som gjelder spesialundervisning og for særskilt språkopplæring, inneholder

dette. Et enkeltvedtak skal også inneholde informasjon om retten til å se saksdokumentene, og alle vedtakene fra Skudenes ungdomsskole har informasjon om denne retten.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

- Skudenes ungdomsskole tilfredsstillter kravet i forvaltningsloven § 16 om forhåndsvarsling av vedtak om spesialundervisning, men oppfyller ikke kravet for vedtak om særskilt språkopplæring
- Skudenes ungdomsskole grunngir enkeltvedtak om spesialundervisning, men mangler tilfredsstillende begrunnelse i vedtak om særskilt språkopplæring
- Skudenes ungdomsskole informerer om anledning til å klage, klagefrist, klageinstans og framgangsmåte ved klage på enkeltvedtakene
- Skudenes ungdomsskole informerer om retten til å se saksdokumentene i enkeltvedtaket

7. Enkeltvedtak om spesialundervisning

7.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Foreldre / elever over 15 år skal gi samtykke før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning.

Skolen må hente inn samtykke fra foreldrene til elever under 15 år, før PPT foretar sakkyndig vurdering av behovet for spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-4. Elever som har fylt 15 år, skal selv gi samtykke i saker om spesialundervisning og om at foreldre skal orienteres (forutsatt at de er samtykkekompetente). Dersom foreldrene/eleven selv har bedt om spesialundervisning, ligger samtykket implisitt i søknaden.

Foreldrene/eleven skal ha mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket fattes.

Foreldrene har rett til å gjøre seg kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og til å uttale seg før skolen fatter et enkeltvedtak, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen kan gi begrensinger i denne retten, jf. forvaltningsloven § 19 og reglene om taushetsplikt. Skolen og PPT har ansvar for at samarbeidet med eleven og foreldrene blir ivaretatt på en god måte på de ulike trinnene i prosessen. Foreldrene må få se den sakkyndige vurderingen og få rimelig tid til å uttale seg om innholdet.

Elever som etter sakkyndig vurdering har behov for spesialundervisning, skal ha et enkeltvedtak.

Etter den sakkyndige vurderingen må skolen fatte et vedtak. Dette gjelder både dersom skolen innvilger spesialundervisning og dersom skolen ikke innvilger dette. Kravet om enkeltvedtak gjelder både når PPT anbefalte spesialundervisning og når de ikke anbefalte dette. En

avgjørelse om spesialundervisning gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Avvik fra en sakkyndig vurdering skal begrunnes i enkeltvedtaket.

Dersom skolens vedtak avviker fra den sakkyndige vurderingen, må skolen begrunne dette. Begrunnelsen skal vise hvorfor eleven likevel får et opplæringstilbud som oppfyller elevens rett til spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-3. Skolen må få klart frem hva avviket består i, og hva opplæringstilbudet innebærer for eleven. Begrunnelsen må være slik at foreldrene forstår hvilke vurderinger som ligger til grunn for at skolen ikke følger tilrådingen i den sakkyndige vurderingen.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om hvilke omfang, innhold og organisering spesialundervisningen skal ha, og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

Den sakkyndige vurderingen skal ta stilling til hva som gir et forsvarlig opplæringstilbud, ta stilling til innholdet i opplæringen og gjøre rede for andre særlige forhold som er viktig for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-3. Skolens vedtak om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen. Enkeltvedtaket må vise antall timer med spesialundervisning, hvilke fag og områder spesialundervisningen skal dekke, om det skal være avvik fra LK06, hvordan undervisningen skal organiseres, og hvilken kompetanse personalet skal ha.

7.2 Fylkesmannens undersøkelser

Skudenes ungdomsskole har lagt fram sakkyndige vurderinger, vedtak om spesialundervisning og individuelle opplæringsplaner for fire elever. Disse, sammen med EVS og intervju, danner grunnlaget for Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner.

7.3 Fylkesmannens vurderinger

Av de rettslige kravene framgår det at foreldre skal gi samtykke til at det blir satt i gang utredning av behov for spesialundervisning. Det er også et lovkrav at elever over 15 år selv skal gi sitt samtykke i saker som gjelder spesialundervisning. Foreldrene eller eleven skal også gis mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket blir fattet. Som vi tidligere har nevnt, har kommunen utarbeidet *Retningslinjer for saksbehandling vedr. spesialundervisning for skolene i Karmøy kommune*. Her kommer det fram at skolen må innhente samtykke fra foresatte før tilmelding til PPT. Skolen har ikke lagt fram *Henvisningskjema* som gjelder tilmelding av elever til PPT, men det kommer fram i sakkyndige vurderinger at henvisning fra skolen er gjort i samarbeid med foreldrene. Etter Fylkesmannens vurdering har Skudenes ungdomsskole en praksis med å ta kontakt med foreldrene tidlig i prosessen når de er bekymret for elevens utbytte av opplæringen, og før eleven blir tilmeldt til PPT. Fylkesmannen kan imidlertid ikke se at Skudenes ungdomsskole har en rutine som sikrer at elever som er over 15 år gir sitt samtykke. Rektor skriver at de nå legger inn denne rutinen som et nytt punkt. Fylkesmannen tar tilbakemeldingen til etterretning.

Det er et rettslig krav at foreldrene/eleven skal ha mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket fattes. Av PPTs sakkyndige vurderinger går det fram at kopi av sakkyndig vurdering blir sendt til foreldrene før det blir fattet enkeltvedtak. Etter Fylkesmannens vurdering får foreldrene i praksis anledning til å uttale seg om innholdet i denne før det blir fattet vedtak.

Slik det kommer fram av de rettslige kravene over, må skolen fatte vedtak etter at den sakkyndige vurderingen er utarbeidet. Kravet om enkeltvedtak gjelder både når PPT tilrår spesialundervisning, og når de ikke tilrår dette. Vedtakene skolen har lagt fram for tilsynet er ikke datert eller underskrevet av rektor, og det kommer derfor ikke fram om enkeltvedtaket er fattet etter at sakkyndig vurdering er utarbeidet. Vi vil påpeke at datering og underskrift av et vedtak er sentralt i forhold til foreldrenes klagerett og klagefrist. Vi ser likevel at enkeltvedtakene er tidfestet til å gjelde for skoleåret, og at de er i samsvar med sakkyndige vurderinger som er utarbeidet våren 2014. Etter Fylkesmannens vurdering har Skudenes ungdomsskole en praksis der vedtak om spesialundervisning blir fattet etter at sakkyndig vurdering er utarbeidet.

I Retningslinjer for saksbehandling vedr. enkeltvedtak for skolene i Karmøy kommune står det at *Det skal også fattes enkeltvedtak dersom det konkluderes med at eleven ikke har rett til spesialundervisning.* I tilbakemeldingen skriver rektor de ennå ikke har slike eksempler, men at de nå har lagt dette inn som et eget punkt. Fylkesmannen viser til det som er skrevet tidligere om manglende dokumentasjon på rutine, og konkluderer med at Skudenes ungdomsskole ikke fatter vedtak når elever ikke har rett til spesialundervisning.

Det er et rettslig krav at avvik fra sakkyndig vurdering skal begrunnes i enkeltvedtaket. Fylkesmannen har vurdert de vedtakene som er lagt fram for tilsynet, og vi finner at vedtakene ikke avviker fra sakkyndig vurdering.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om hvilket omfang, innhold og organisering spesialundervisningen skal ha. Vedtaket skal også ta stilling til kompetansekravet for de som skal gjennomføre opplæringen. Det skal komme klart fram hvilket innhold opplæringen skal ha og om eleven kan følge kompetansemålene for klassen eller om det gjøres avvik. Vedtakene som Skudenes ungdomsskole har lagt fram for tilsynet, bygger på og viser til sakkyndige vurderinger. Det gis informasjon om omfanget av spesialundervisning der timene er oppgitt både i årstimer og uketimer. Vedtakene inneholder også informasjon om innholdet i spesialundervisningen og hvilke fag spesialundervisningen er knyttet til, og hvordan opplæringen skal organiseres. Det tas ikke stilling til hvorvidt eleven har avvik fra kompetansemål i fagene og hvilke kompetansemål eleven da skal jobbe mot. Når det gjelder kompetansekravet, finner Fylkesmannen at det i alle tilsendte vedtak er tildelt *timer med spesialpedagogikk*, og at det ikke kommer fram hvilken kompetanse den skal ha som har ansvar for, og skal gjennomføre opplæringen. Fylkesmannen vurderer derfor at Skudenes ungdomsskole ikke fatter vedtak som er klare og tydelige når det gjelder omfang, innhold og kompetanse.

7.4 Fylkesmannens konklusjon

Skudenes ungdomsskole

- sikrer at eleven eller foreldrene får uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen før enkeltvedtak blir fattet
- sikrer at det blir fattet vedtak om spesialundervisning etter at sakkyndig vurdering er utarbeidet
- begrunner avvik fra sakkyndig vurdering i enkeltvedtaket
- sikrer at foreldrene gir samtykke før det blir satt i gang utredning av behovet for spesialundervisning
- sikrer ikke at elever over 15 år gir sitt samtykke til utredning av behovet for spesialundervisning
- sikrer ikke at det tas stilling til avvik fra kompetansemål i fagene, og hvilke mål eleven da skal jobbe mot
- fatter ikke enkeltvedtak når sakkyndig vurdering konkluderer med at eleven ikke har rett til spesialundervisning
- sikrer ikke at enkeltvedtakene er klare og tydelige når det gjelder omfang, innhold og kompetanse

8. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

8.1 Rettslig krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven disse kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal ha et enkeltvedtak.

Elever med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring i skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må sørge for å kartlegge norskferdigheter før skolen vedtar særskilt språkopplæring. En avgjørelse om særskilt språkopplæring gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om omfanget av opplæringen, hvilke læreplaner eleven skal følge, organiseringen av opplæringen og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen.

Eleven skal kartlegges før vedtak om særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Kartleggingen vil danne grunnlag for å vurdere behovet for språkopplæring og for å kunne ta stilling til omfanget (antall timer og varighet), for kobling mot ordinær opplæring og eventuelt behovet for tospråklig opplæring i fag eller morsmålsopplæring.

Skoleeier må også ta stilling til hvilken læreplan eleven skal benytte: læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter, eller ordinær læreplan i norsk. Skolen skal bruke en egen læreplan for morsmålsopplæring for elever som får slik opplæring.

Organiseringen må gå klart frem av vedtaket. Kommunen kan organisere tilbudet om særskilt språkopplæring i egne grupper for nyankomne elever i inntil to år, jf. opplæringsloven § 2-8. Vedtak kan bare gjøres for ett år om gangen. Det er en forutsetning at skolen vurderer at egne grupper er det beste for eleven. Denne vurderingen må komme frem av vedtaket. I vedtaket kan skolen også gjøre avvik fra læreplanverket.

På bakgrunn av omfang, valg av læreplan og organisering må skolen i vedtaket ta stilling til hvilken kompetanse som kreves av personalet for å gjennomføre opplæringen.

Det skal fattes enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring når eleven overføres til den ordinære opplæringen.

Skolen må kartlegge elever som får særskilt språkopplæring, underveis i opplæringen, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om elevene har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring på skolen. Før skolen overfører eleven til å følge ordinær opplæring, må skolen fatte et enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring. Dette gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

8.2 Fylkesmannens undersøkelser

Fylkesmannen bygger sine vurderinger og konklusjoner på den dokumentasjonen som skolen har sendt inn, og intervju med skolens ansatte og elever. Rektor har også gitt en tilbakemelding på Fylkesmannens foreløpige rapport.

8.3 Fylkesmannens vurderinger

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal ha et enkeltvedtak. I følge dokumentasjon og intervju fatter skolen enkeltvedtak om særskilt norskopplæring og tospråklig fagopplæring. To vedtak om dette er vedlagt. Det foreligger også en skriftlig rutine om dette (den nevnte kommunale rutinen). Ansatte opplyser at det i dag ikke gis morsmålsopplæring på ungdomsskolen. Rektor skriver imidlertid i sin tilbakemelding på den foreløpige tilsynsrapporten at skolen nå vil endre praksis, slik at det skal fattes vedtak om morsmålsopplæring ved behov. Fylkesmannen legger derfor til grunn at skolen nå fatter vedtak om særskilt norskopplæring, tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring.

Enkeltvedtaket skal inneholde opplysninger om omfanget av opplæringen, hvilke læreplaner eleven skal følge, organiseringen av opplæringen og kompetansekrav for de som skal gjennomføre opplæringen. De to vedlagte vedtak inneholder opplysninger om omfang,

organisering og valg av læreplan. Vedtaket inneholder ingenting om kompetansekrav for de som skal stå for opplæringen. For den ene eleven er det ikke samsvar mellom opplysningene i vedtaket og ITP. Intervjuer viser også at skolen får føringer for tildeling av timer fra KVOS, og intervju viser ikke at tildelingen av timer vurderes individuelt. Rektor opplyser i sin tilbakemelding at kompetansekrav for de som skal stå for opplæringen skal på plass i de neste vedtakene.

Det skal fattes enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring når eleven overføres til den ordinære opplæringen. I pkt. 3.1 i den kommunale rutinen går det fram at skolen skal sende vedtak om opphør av særskilt språkopplæring til foresatte når eleven ikke lenger fyller vilkårene for dette. Skolen har ikke sendt eksempler på vedtak om opphør. I den foreløpige rapporten la Fylkesmannen til grunn at skolen ikke tilfredsstilte lovkravet på dette punktet. Etter en avklaring med Utdanningsdirektoratet har vi kommet fram til at det bare er nødvendig å fatte enkeltvedtak i de tilfeller en vil overføre eleven til ordinær opplæring før vedtaket om særskilt språkopplæring er utløpt, eksempelvis hvis en kartlegging underveis viser at eleven har så gode norskkunnskaper at skolen beslutter at den særskilte språkopplæringen skal opphøre før vedtaksperioden er utløpt. Fylkesmannen legger derfor til grunn at skolens rutiner for dette i dag er i tråd med lovkravet.

8.4 Fylkesmannens konklusjon

- Skudenens ungdomsskole fatter vedtak om særskilt norskopplæring, tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring
- Vedtakene inneholder opplysninger om omfang, organisering og valg av læreplan, men mangler opplysninger om kompetansekrav

9. Frist for retting av lovbrudd

Fylkesmannen har i kapitlene 2 til og med 8 konstatert lovbrudd. I denne rapporten gis Karmøy kommune frist til å rette lovbrudd, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 01.06.15. Kommunen må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at det ulovlige forholdet er rettet og en redegjørelse for hvordan lovbruddet er rettet.

Dersom lovbrudd ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Karmøy kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Skudenens ungdomsskole oppfyller kravene til opplæringsloven §§ 3-4, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-1 og 3-2.

Karmøy kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Rektor sikrer elevens rett til å kjenne til hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse, og hva som er grunnlaget for vurderingen.
2. Karmøy kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Skudenes ungdomsskole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Karmøy kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en implementert rutine for å sikre at IOP er samordnet med klassens planer.

Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

3. Karmøy kommune må sørge for at den individuelle underveisvurderingen ved Skudenes ungdomsskole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Karmøy kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål fra LK06 / mål i IOP som opplæringen er knyttet til
- b. Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget
- c. Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mestrer i fagene
- d. Lærerne veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget
- e. Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid
- f. Skolen har en implementert rutine som sikrer at det i halvårsvurderingen
  - gis informasjon om elevens kompetanse i fagene
  - gis veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin
- g. Skolen har implementert rutine som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en

Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

4. Karmøy kommune må sørge for at Skudenes ungdomsskole sikrer at den enkelte elevs utbytte av opplæringen blir systematisk vurdert og fulgt opp, jf. opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskrift til opplæringsloven § 3-11.

Karmøy kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en implementert rutine for å sikre at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen

- b. Skolen har en implementert rutine for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljøet
- c. Skolen gjennomfører tiltak i de tilfeller hvor det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
- d. Skolen har en implementert rutine for at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

5. Karmøy kommune må sørge for at Skudenes ungdomsskole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8.

Karmøy kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en implementert rutine som sikrer at elevens norskkompetanse blir kartlagt før det fattes vedtak om særskilt språkopplæring
- b. Skolen kan dokumentere at elever som får særskilt språkopplæring, kartlegges jevnlig underveis i opplæringen
- c. Skolen har en implementert rutine som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring

Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak

6. Karmøy kommune må sørge for at saksbehandlingen ved Skudenes ungdomsskole oppfyller forvaltningslovens krav til forhåndsvarsel, jf. forvaltningsloven § 16.

Karmøy kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Foreldre blir forhåndsvarslet før vedtak om rett til særskilt språkopplæring
- b. Forhåndsvarselet for elever med rett til særskilt språkopplæring redegjør for hva saken gjelder
- c. Forhåndsvarselet inneholder opplysninger om hvilke bestemmelser i loven vedtaket bygger på og hvilke forhold rundt elevens skolesituasjon som er grunnlaget for vedtaket
- d. Skolen grunngir enkeltvedtak om særskilt språkopplæring i samsvar med kravet i forvaltningslovens § 25

Enkeltvedtak om spesialundervisning

7. Karmøy kommune må sørge for at Skudenes ungdomsskole ved behov for spesialundervisning oppfyller opplæringsloven §§ 5-3 og 5-4, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Karmøy kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen innhenter samtykke fra elever over 15 år før det igangsettes utredning av behovet for spesialundervisning
- b. Fatter vedtak når det etter sakkyndig vurdering konkluderes med at elever ikke har rett til spesialundervisning
- c. Enkeltvedtaket inneholder opplysningen om
  - fag/områder og om eventuelle avvik fra LK06 i spesialundervisningen
  - kompetansekrav for de som skal gjennomføre spesialundervisningen

Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

8. Karmøy kommune må sørge for at Skudenes ungdomsskole ved behov for og opphør av behov for særskilt språkopplæring oppfyller forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V og opplæringsloven § 2-8.

Karmøy kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Enkeltvedtaket inneholder opplysninger om kompetansekrav for de som skal gjennomføre den særskilte språkopplæringen

10. Kommunens frist til å rette

Som nevnt i kapittel 7 ovenfor, er kommunen gitt frist til å rette de ulovlige forholdene som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er **01.06.15**.

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Sturle Holmen
Rådgiver

Lars Wetteland
Seniorrådgiver

Hilde Folkvord Juul
Tilsynsleder

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

1. EVS skoleledelsen, spespedansvarlig, lærer 9A, lærere 9B, engelsk 10C
2. Kartleggingsmateriell, språkkompetanse i grunnleggende norsk
3. Kartleggingsmateriell Utdanningsdirektoratet, språklig kompetanse i grunnleggende norsk
4. Årshjul for tospråklige lærere i Karmøy kommune
5. ITP (individuell tilpasset morsmål/tospråklig fag) § 2-8, for 2 elever
6. Elevsaker, spesialundervisning
  - a. 3 stk. sakkyndige vurderinger
  - b. 4 stk. vedtak om spesialundervisning
  - c. 4 stk. IOP
7. Klasseledelse ved Skudenes ungdomsskole
8. Rutiner ved fare for manglende formell vurdering i fag, nedsatt karakter, fritak fra aktiviteter, fritak for vurdering med karakter, skifte av målform
9. Regler for trafiksikkerhet
10. Rutiner for nye elever
11. Halvårsplan i matematikk, 9.trinn
12. Halvårsplan i samfunnsfag, 9. trinn
13. Årsplan/halvårsplan i engelsk, 10. trinn
14. Skjema for måloppnåelse, engelsk 10. trinn
15. Svar på elevundersøkelsen, 3 klasser

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 29.10.2014.

Det ble avholdt intervjuer med:

- Lærer i matematikk, 9A
- Lærer i særskilt norsk, 9A
- Elever med rett til særskilt norskopplæring i 9A
- Lærer i samfunnsfag, 9B
- Lærer i engelsk, 10C
- Spespedansvarlig
- Spespedlærer, 10C
- Elever med rett til spesialundervisning 10C
- Rektor

Ettersendt dokumentasjon, mottatt her 19. 01.15:

- Oversikt over rutiner på skolen
- Lysark fra foredrag: «Øke kvaliteten i leseopplæringen i alle fag» (Ungdomstrinn i utvikling)
«Skolebasert kompetanseutvikling» 2 stk. (Ungdomstrinn i utvikling)
Klasseledelse
- Leseprosjekt i engelsk
- Arbeidsplan i engelsk
- Arbeidsplan i samfunnsfag
- Veileder til IOP, Karmøy kommune
- Utfylt kartleggingsmateriell i grunnleggende norsk for 2 elever
- Vedtak om særskilt språkopplæring for minoritetsspråklige elever, 2 stk.

